

**ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ
СРЕДСТВАМИ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА
PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF PERSONALITY FORMATION BY
MEANS OF MUSICAL ART**

Юрченко К.В.

Житомирський державний університет ім. Івана Франка,
магістрант кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання

Чернишова А.М.

Житомирський державний університет ім. Івана Франка,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання

В умовах становлення державності та відродження культури особливого значення необхідно надавати формуванню духовних і моральних якостей особистості молодих громадян, вирішувати питання визначення національних цінностей, що повинні ґрунтуватися на державно-національній політиці сучасної культурної інформації.

Естетичні засоби впливу мистецтв, зокрема музики, на особистість є найбільш дієвими і творчо розвиваючими, оскільки формують найважливіші людські якості (А.Болгарський, Т.Завадська, Л.Коваль, О.Олексюк).

На виховному потенціалі музичного мистецтва акцентували увагу у своїх роботах педагоги-композитори: С.Воробкевич, А.Вахнянин, Д.Кабалевський, К.Стеценко. З'ясуванню специфіки сприйняття музичного твору присвятили свої наукові дослідження Б.Асаф'єв, О.Апраксіна, А.Лащенко, О.Костюк, Г.Падалка, О.Рудницька, О.Ростовський.

Формування особистості — становлення людини як соціальної істоти внаслідок впливу середовища і виховання на внутрішні сили розвитку. Саме

такий вид мистецтва як музика спонукає особистість до подальшого планомірного навчання і самовдосконалення.

Музичне мистецтво відображає в людській свідомості цінності минулого і сучасного, володіє даром синтезування узагальненого досвіду людства, чим і впливає на багатство духовного світу особистості [1].

Музичний розвиток дитини – це результат формування особистості дитини в процесі активної музичної діяльності. Завдання музичного виховання підпорядковані спільній меті всебічного і гармонійного виховання особистості дитини і будуються з урахуванням своєрідності музичного мистецтва і вікових особливостей.

Музичне виховання має важливе значення в естетичному, моральному становленні і формуванні особистості дитини. Засобами музики діти долучаються до культурного життя, знайомляться з важливими громадськими подіями. У процесі сприйняття музики у дітей розвивається пізнавальний інтерес, естетичний смак, розширюється кругозір.

Знайомство дітей з творами різного емоційного освітнього змісту спонукає їх до співпереживання. Пісня про рідний край викликає почуття любові до Батьківщини. Хороводи, пісні, танці різних народів викликають інтерес до їх звичаїв, виховують інтернаціональні почуття. Жанрове багатство музики допомагає сприйняти героїчні образи і ліричний настрій, веселий гумор і задерикувати танці. Різноманітні почуття, що виникають при сприйнятті музики, збагачують переживання дітей, їхній духовний світ. Рішенню виховних завдань багато в чому сприяють колективний спів, танці, ігри, коли діти охоплені загальними переживаннями. Спів вимагає від учасників єдиних зусиль. Загальні переживання створюють ґрунт для індивідуального розвитку [2, с. 148-153].

Своєрідну концепцію музично-естетичного виховання підростаючого покоління розробив В. Сухомлинський. Головним у його педагогічній діяльності було виховання в дитини потреби в красі, яка визначає весь склад її духовного життя.

В.О. Сухомлинський згадував: «У дитинстві мої вихованці любили слухати музику квітучого саду і поля гречки, весняних луків та осіннього дощу. Вони відчували, переживали красу навколишнього світу, і це робило їх душі шляхетними. Але якою б прекрасною не була музика природи, це ще не музика. Це літери, за допомогою яких людина може приступати до читання книжки на мові почуттів»[3].

Заняття музикою впливають на загальну культуру поведінки дитини. Чергування різних занять, видів діяльності (співу, слухання музик, гри на дитячих музичних інструментах, рухи під музику і т.д.) вимагає від дітей уваги, кмітливості, швидкості реакції, організованості, прояв вольових зусиль: виконуючи пісню, вчасно почати і закінчити її; в танцях, іграх уміти діяти, підкоряючись музиці, утримуючись від імпульсивного бажання швидше побігти, когось перегнати. Все це удосконалює процеси гальмування, впливає на волю дитини.

Таким чином, музична діяльність впливає і створює необхідні умови для формування моральних якостей особистості дитини, закладає первісні основи загальної культури майбутньої людини. Сприйняття музики тісно пов'язано з розумовими процесами, тобто вимагає уваги, спостережливості, кмітливості. Діти прислухаються до звучання, порівнюють схожі і різні звуки, знайомляться з їх виразним значенням, відрізняють характерні смислові особливості художніх образів, вчать розбиратися в структурі твору [4].

«Людина, на думку М.І.Болдирева, виховується як цільна особистість. Не можна спочатку формувати музичні якості, а потім привчати до праці, спочатку займатися естетичним вихованням, а потім переходити до фізичного... Особистість розвивається не частинами, а цілісно» [5, с.11]. Отже, уроки музики, позакласна музично-виховна робота виступають складовою частиною загальної системи національного виховання.

Різні види музично-естетичної діяльності сприяють усвідомленню особистістю самої себе як суб'єкта музично-естетичної творчості, актуалізують її духовний потенціал, «який набуває форми поведінки, виступає як вчинок в

його художньо-творчих параметрах». І від того, яку музику сприйматиме особистість, буде залежати і ступінь розвитку її естетичної свідомості та національної самосвідомості.

Отже, розвиток музичної освіти, що вбирає в себе естетичне, моральне, розумове та фізичне виховання дитини, є вкрай важливим завданням у контексті засвоєння загальнолюдських, національних і особистісних цінностей. Гармонійність музичного впливу на формування особистості дитини досягається за умови використання усіх форм організації музичної діяльності дітей.

Список використаної літератури:

1. Лясковська Л.П. Творча постать вчителя. *Мистецтво в школі: науково методичний журнал*. Харків: Основа. 2010. Червень, №6(18). С. 32 – 33.
2. Рудницька О.П. Формування музичного сприйняття в системі розвитку педагогічної культури майбутнього вчителя. Дис. ...д-ра. пед. наук: 13.00.01. К., 1994. 431 с.
3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Вибрані твори: В 5 т. Т.3. К.: Рад.шк., 1977. С. 180–191.
4. Чернишова А.М. Мистецтво як засіб виховання духовності підростаючого покоління. *Нові технології навчання: Наук.-метод. зб.* / інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти та науки, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки: В 2-х ч. Київ-Вінниця, ФОП Корзун Д.Ю., 2012. Вип. 73. Частина I. С. 229-233.
5. Болдырев Н.И. Методика воспитательной работы в школе: Учеб. пособие для студ-в пед. институтов. 2-е изд., испр. и дополн. М.: Просвещение, 1981. 223 с.

